

Ústavně-právní výbor Senátu Parlamentu ČR

Zpravodajka výboru: JUDr. Daniela Kovářová

Zpravodajská zpráva k senátnímu tisku 171 – 15. funkční období

**Zpráva Nejvyššího státního zastupitelství o činnosti státního zastupitelství
za rok 2024**

I. Obecně

Nejvyšší státní zastupitelství (dále NSZ) od loňského roku každoročně předkládá svou výroční zprávu Parlamentu ve smyslu § 12 odst. 6 zákona č. 283/1993, o státním zastupitelství. Zpráva je analýzou práce soustavy státního zastupitelství a obsahuje údaje získané při výkonu jeho působnosti stanovené zákonem. Předmětný materiál zpracovaný na základě vlastních poznatků z výkonu působnosti a správy Nejvyššího státního zastupitelství i shromážděných podkladových zpráv vrchních státních zastupitelství, podaných rovněž za jím podřízená krajská a okresní státní zastupitelství, dále ze statistických údajů Ministerstva spravedlnosti, má 358 stran a je rozdělen na textovou část (115 stran) a tabulkovou část. Předkládá jej nejvyšší státní zástupkyně, kterou je od letošního roku JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D.

II. Podrobněji

V průběhu roku 2024 podle zprávy **nebyly zaznamenány významné poznatky k růstu nebo stagnaci výskytu kriminality** na úrovni okresních a krajských státních zastupitelství. V tomto roce byly zahájeny úkony trestního řízení v celkem 189 912 věcech. Po skokovém poklesu kriminality v letech 2020 a 2021, na nichž se nepochybně významně podílela plošná opatření omezující běžný sociální život v souvislosti s restrikcemi a lock downy kvůli onemocnění COVID-19, došlo v roce 2022 k opětovnému nárůstu trestních případů. Od tohoto roku je však incidence evidované kriminality opět stabilizována s tím, že nedosahuje hladin evidovaných v letech 2018 a 2019.

Oproti úbytku případů trestné činnosti příslušníků PČR a jiných bezpečnostních sborů signalizuje soustava nárůst teroristických trestných činů a trestných činů souvisejících s válečným konfliktem na Ukrajině (zejména porušování mezinárodních sankcí), jakož i nejzávažnějších forem organizované kybernetické kriminality s charakteristickým výrazným mezinárodním prvkem a složitostí dokazování.

Pokud jde o **kriminalitu cizinců**, stíháno nebo řešeno v rámci zkráceného přípravného řízení 9 113 cizinců (oproti 9 345 v roce 2023), což představovalo cca 12 % z celkového počtu

fyzických osob stíhaných nebo řešených v rámci zkráceného přípravného řízení. V oblasti nelegální migrace nebyly v roce 2024 zaznamenány žádné nové či podstatné fenomény. Z pohledu celkových sledovaných stavů lze konstatovat další meziroční útlum po významně dynamickém roku 2022, resp. jeho dozvucích v roce 2023. V roce 2024 bylo odhaleno při nelegální migraci na území České republiky celkem 9 461 osob (meziroční pokles o 31,9 %). Z uvedeného počtu bylo 302 osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici a 9 159 osob při nelegálním pobytu.

Z hlediska regionálního rozvržení lze uvést, že na úrovni závažnějších trestných činů (v krajské příslušnosti státního zastupitelství) je vyšší poměr výskytu kriminality patrný především **na území hlavního města Prahy a v rámci Severočeského a Západočeského kraje**. Tento jev je vysvětlitelný nejen dlouhodobě vyšším podílem drogové kriminality zaměřené na trh ve Spolkové republice Německo, ale též významným podílem hospodářské (daňové) kriminality, která je směřována na území hlavního města Prahy z důvodu koncentrace virtuálních sídel obchodních korporací, a tedy i nižšími kontrolními kapacitami orgánů veřejné moci, a dále do krajů s nižší socio-ekonomickou úrovní obyvatelstva, které tak vytváří potenciál pro přímé pachatelství i pro navázané nepřímé formy úplatné participace na těchto trestných činech (vystupování v pozici tzv. bílých koní nebo nakládání s výnosy).

Vedle stabilních celkových počtů evidované kriminality nedošlo při meziročním porovnání k zaznamenání významných změn ve skladbě trestné činnosti nebo jejich pachatelů, jiných statistických ukazatelů nebo fenoménu, který by vyžadoval podrobnější analýzu a interpretaci. Významnou dynamiku lze nicméně nadále sledovat u závadových aktivit v rámci sociálních sítí a dalších platforem umožňujících dálkovou komunikaci. Z plošných poznatků státních zastupitelství byly přitom evidovány nejen přetrvávající způsoby podvodné manipulace směřující k získání finančních prostředků na úkor poškozených uživatelů virtuálního prostředí, ale též v oblastech verbálních a nenávistných trestných činů a nepřímo pak v akcentované oblasti nárůstu násilné trestné činnosti a sebepoškozování mezi dětmi a dospívající populací.

Ve sledovaném období nebyl zaznamenán významný trend v počtu stíhaných osob ani osob vyřízených v rámci zkráceného přípravného řízení. V roce 2024 bylo v soustavě státního zastupitelství nově zahájeno trestní stíhání 31 785 fyzických osob a 281 právnických osob a nově byla vedena zkrácená přípravná řízení proti 40 086 fyzickým osobám a 2 právnickým osobám.

V oblasti **domácího násilí** přes narůstající počet registrovaných případů této kriminality, který byl zaznamenán po prudkém meziročním poklesu v roce 2020, zůstávají naopak úrovně počtu fyzických osob podrobených trestnímu stíhání či formě zkráceného přípravného trestního řízení neměnné (v roce 2024 se tak hladiny pohybovaly těsně nad 50% úrovní). Toto zjištění hodnotí NSZ jako silně negativní s tím, že hlubší analýzou stavu se bude v následujícím období zabývat. Ve struktuře tohoto typu kriminality rovněž nebyly zaznamenány významné vývojové trendy. Čtenář se proto nemůže vyhnout otázce, co je

cílem pokračující debaty o domácím násilí – zda nárůst počtu oznámení, nárůst počtu odsouzených pachatelů nebo potírání tohoto negativního jevu ve společnosti vůbec.

Nadále pokračuje nepříznivá situace v oblasti **náhradního mateřství**, kdy zahraniční reprodukční kliniky rekrutují ženy z Ukrajiny, aby se staly náhradními matkami, zejména pro svobodné či homosexuální muže původem ze zemí západní Evropy, kteří nesplňují zákonné podmínky pro legální náhradní mateřství. Z poznatků vyplývá, že v **posledním stadiu gravidity členové organizované skupiny zajišťují vycestování náhradních matek právě na území České republiky k samotnému porodu**. I z toho důvodu je Národní centrála proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování čelním představitelem operativní akce zaměřené na problematiku nelegálního komerčního náhradního mateřství a prodeje dětí.

Klíčovým prvkem prevence kriminality by měl být organizačně a personálně zajištěný **systém průběžné psychologické a psychiatrické péče**, která by umožňovala v návaznosti na poznatky sociálního a institucionálního okolí jednotlivce tohoto dlouhodobě monitorovat, flexibilně s tímto terapeuticky pracovat a vyhodnocovat jej jako potenciálně společensky nebezpečného. **Orgány činné v trestním řízení tuto úlohu beze zbytku přebírat nemohou**. Dlouhodobý problém nadále představuje narůstající trend umísťování dětí s duální diagnózou (porucha chování a těžká psychiatrická zátěž) s potřebou specifického terapeutického zacházení, které objektivně pedagogičtí pracovníci ve standardních podmínkách výchovných ústavů nejsou schopni zajistit. Psychiatrická oddělení nemocnic či jiných zdravotnických zařízení takové děti zpravidla odmítají hospitalizovat vzhledem k jejich nebezpečnosti nebo je v řádu několika málo dnů po hospitalizaci vracejí zpět do výchovných ústavů. Popsaný stav pak vede k naplňování kapacit u té části ústavů, které jsou schopny tyto nadstandardní požadavky plnit alespoň zčásti.

Oproti předcházející výroční zprávě obsahuje předložený materiál i řadu analytických závěrů a koncepčních doporučení. Například na str. 112 najdeme úvahy o zavedení specializace, možnostech dalšího vzdělávání státních zástupců i o odlišnostech mezi jednotlivými zejména menšími státními zastupitelstvími. Takové úvahy jsou naprosto na místě a zpravodajka vítá kvalitativní posun předložené zprávy ve srovnání se zprávou za rok 2023.

Podobně jako v minulé zprávě se však i posuzovaný materiál kriticky vyjadřuje k **nedostatečnému platovému ohodnocení administrativy** státních zastupitelství, kterážto situace způsobuje personální problémy zejména v městských aglomeracích se zajímavějšími pracovními nabídkami a obtěžuje systém neustálým zaučováním nově příchozích pracovníků.

Zpráva kriticky pohlíží na **přežitý informační systém neumožňující efektivní digitalizaci**. V souvislosti s debatami o navyšujících se financích na obranu a bezpečnost stojí zato posilovat nejen útočné a typicky vojenské investice, ale vylepšit i vnitřní obranu a bezpečnost, kam justice se všemi svými složkami bezesporu patří. Je přitom zarážející, že

zpráva zmiňuje (viz str. 16) chybějící online přístup u některých policejních orgánů a Generálního ředitelství cel.

Výroční zpráva se zabývá také mezinárodní spoluprací, dozorem na výchovnými ústavy i na zabezpečovací detenci, návrhovou činností v oblastech svěřených zákonem. Na str. 113 najde čtenář kapitolu nazvanou *Koncepční závěry a návrhy opatření*. To je pasáž, která citelně chyběla v minulé zprávě za rok 2023. Doporučuje zvýšit počet právních čekatelů, pravidelně valorizovat platy administrativních pracovníků a finančně posílit rozpočet soustavy vylepšení hardware a nový informační systém.

V oblasti prevence kriminality doporučuje zpráva totéž, co všechny odborné společnosti zabývající se prací s problematickou částí společnosti: **vytváření vhodných podmínek a zajištění dostatečných personálních kapacit pro výkon znalecké činnosti v odvětví psychiatrie a dětské psychiatrie, resp. psychologie a dětské psychologie plus adekvátní zajištění počtu míst, potřebného personálu i kvality speciální ústavní a ambulantní léčby, zaměřené zejména na primární hospitalizaci a stabilizaci nebezpečných jedinců. Legislativně se navrhuje i provedení revize a úpravy trestního řádu.**

III. Stanovisko zpravodajky

Zpráva je obsahově úplná, informačně vypovídající a dobře zobrazující trendy, nevyhýbá se ani nepříjemným oblastem a rezervám v soustavě státního zastupitelství. Je kvalitně graficky zpracována a pro čtenáře je snadné se v ní orientovat. Pozitivně lze kvitovat koncepční doporučení, zejména směrem k finančnímu posílení ekonomicky nedostatečně zajištěných oblastí a zvýšení počtu psychologické podpory v klinické i ve znalecké oblasti.

Jako zpravodajka nemám ke zprávě připomínky a doporučuji ji vzít na vědomí.

IV. Návrh usnesení

VÝBOR

- 1. Doporučuje Senátu Parlamentu České republiky vzít Zprávu o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2024 na vědomí.**
- 2. Určuje zpravodajkou výboru k projednání na schůzi Senátu senátorku **Danielu Kovářovou**;**
- 3. Pověřuje předsedu výboru senátora **Tomáše Goláně**, aby s tímto usnesením seznámil předsedu Senátu Parlamentu České republiky**

Dne 30. července 2025

JUDr. Daniela Kovářová

4